

Nr 16

Konstitutionsutskottets betänkande i anledning av motion om ersättare för riksdagsledamot i vissa fall.**Motionen**

I detta betänkande behandlas motionen 1971: 290 av herr Gustavsson i Eskilstuna (s) m. fl.

Hemställan avser: »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att förslag snarast möjligt förelägges kammaren om införande av ett system med ersättare för riksdagsledamot som är statsråd eller talman.»

Betänkande av grundlagberedningen

Grundlagberedningen har framlagt ett den 31 mars 1970 dagtecknat betänkande om »Ersättare för riksdagsledamöterna» (SOU 1970: 17). Om ersättare för riksdagsledamot som är statsråd anför beredningen i sammanfattningen:

»Tre skäl kan åberopas för att införa ersättare för riksdagsledamöter, som samtidigt är statsråd. För det första bör statsrådets hårt ansträngda arbetstid reserveras för regeringsarbetet, och de bör befrias från att närvara i riksdagen för att delta i voteringar. För det andra är de redan nu såväl rättsligen som faktiskt förhindrade att i full omfattning utöva ledamotskapet i riksdagen, vilket kan sägas leda till förskjutning i vissa hänseenden i representationen mellan partigrupperna och mellan skilda valkretsar. För det tredje kan jävssynpunkter åberopas till förmån för att statsråden utesluts från att delta i förtroendeomröstningar med personlig syftning.

Grundlagberedningen har funnit de anförda skälen övertygande. Det kan erinras om att i Norge statsråden inte äger utöva ledamotskap i stortinget.

Ersättare skall enligt beredningens förslag obligatoriskt träda i statsrådets ställe som riksdagsledamot och äga utöva riksdagsmannasyslan utan särskilda begränsningar. Regeringsledamoten blir m. a. o. obehörig att utöva mandatet. Han bör inte heller uppbära arvode eller annan ersättning som riksdagsledamot. Han kan emellertid väljas till riksdagen och intar sin plats där, så snart han frånträder statsrådsämbetet.»

Beredningen föreslår vidare att ersättare alltid skall träda i talmannens ställe som ledamot.

Remissbehandling av beredningens förslag har i det närmaste avslutats.

Frågans tidigare behandling

I motioner till 1970 års riksdag hemställdes att förslag om införande av ersättare för riksdagsledamot skulle föreläggas riksdagen snarast möjligt. Utskottet uttalade i sitt utlåtande (KU 1970: 40) härom följande:

»Utskottet inhämtade i början av denna session, att grundlagberedningen hade för avsikt att framlägga ett betänkande angående ersättare för riksdagens ledamöter. I detta läge fann sig utskottet böra avvakta beredningens arbete, innan förevarande motioner upptogs till behandling. Numera har betänkandet avlämnats. Huvudinnehållet har återgetts ovan. Motionärernas synpunkter har tillgodosetts i allt väsentligt. Någon proposition har emellertid inte framlagts redan vid denna session, utan remissbehandling avses ske.»

Utskottet hemställde att riksdagen skulle förklara motionerna besvarade med vad utskottet anfört. Utlåtandet, som var enhälligt, bifölls av riksdagen.

Utskottet

De av grundlagberedningen föreslagna reglerna om ersättare för riksdagsledamöter har nära samband med bestämmelser om valförfarandet. Arbetet med den lagtekniska moderniseringen av vallagsstiftningen skall enligt uppgift i tilläggsdirektiven till 1965 års valtekniska utredning (riksdagsberättelsen 1970 s. 47) fortsätta inom justitiedepartementet. Enligt vad utskottet inhämtat förbereds i enlighet härmed inom departementet ett förslag till ny vallag och till sådana författningsändringar som möjliggör ett införande av ersättare för riksdagsledamöter. Förslaget är avsett att föreläggas riksdagen i proposition 1972 för att det nya valförfarandet skall kunna tillämpas vid 1973 års val.

Utskottet vill understryka vikten av att ett förslag om ersättare för riksdagsledamöter, avseende inte endast ersättare för riksdagsledamot som är statsråd eller talman utan även för frånvarande riksdagsledamot i övrigt, framlägges i god tid före nomineringarna till 1973 års val. Med hänsyn till vad som upplysts förutsätter dock utskottet att förslag — efter sedvanlig remissbehandling — såväl avseende ersättare för riksdagsledamöter som beträffande valförfarandet kommer att framläggas under vårriksdagen 1972 utan särskild framställning från riksdagen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1971: 290.

Stockholm den 23 februari 1971

På konstitutionsutskottets vägnar

GEORG PETTERSSON

Närvarande: herrar Pettersson i Visby (s), Larsson i Luttra (c), Henningsson (s)*, fru Thunvall (s)*, herrar Boo (c), Johansson i Trollhättan (s), Ahlmark (fp), Andersson i Stockholm (s), Werner i Malmö (m), Svensson i Eskilstuna (s), Bergqvist (s)*, Fiskesjö (c), Norrby i Åkersberga (fp), Schött (m) och Wiktorsson (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

